

PAN PODIUM 24 NOVEMBER – 1 DECEMBER

Voor verdere informatie zie pan.nl/nl/pan-podium.

PAN Podium biedt dit jaar weer een omvangrijk programma vol inspirerende gesprekken en interactieve presentaties. Gedurende de beurs staat elke dag in het teken van een speciaal thema, dat aan de hand van actuele onderwerpen wordt uitgelicht door beursdeelnemers, kunst-historici, kunstenaars en diverse experts. Alle beursbezoekers zijn van harte welkom op dit dagelijks wisselende programma. Ga voor meer informatie over PAN Podium naar pan.nl/nl/pan-podium.

ZONDAG 24 NOV HERSTORY

12.00 - 12.45 uur De Andere Helft & Vrouwen uit het Rijksmuseum | Het vrouwelijk perspectief
Jenny Reynaerts is senior conservator Schilderijen van het Rijksmuseum en voorzitter van zowel De Andere Helft als Vrouwen van het Rijksmuseum. Beide projecten richten zich op het versterken van de representatie van vrouwen in de kunst-geschiedenis. Op PAN Podium bespreekt zij de ontwikkelingen in het bewustzijn, de kennis en de zichtbaarheid van vrouwen in de Nederlandse kunstwereld.
13.00 - 13.45 uur RKD | Verzamelaars, handelaars en weduwen: Vrouwen op de Nederlandse kunstmarkt tussen 1860 en 1930

Vrouwelijke verzamelaars tussen 1860 en 1930 zijn lang onderbelicht gebleven. Behalve als verzamelaar waren vrouwen ook actief op de kunstmarkt als verkoper. In de lezing van Evelien de Visser staan deze vrouwen centraal. Wie waren zij? Hoe bewogen zij zich op de kunstmarkt? Kunnen zij als inspiratie dienen voor huidige verzamelaars en handelaars?
14.00 - 15.30 uur Vereniging Rembrandt | Topkunst van vrouwelijke kunstenaars aankopen, is dat nog haalbaar voor musea?
Veel vrouwelijke kunstenaars zijn lange tijd onterecht over het hoofd gezien. Musea zijn hard bezig met een inhaalslag, maar zijn ze wel op tijd? Vereniging Rembrandt gaat in gesprek met directeur Stedelijk Museum, Rein Wolfs, over recente topaanwinsten van vrouwelijke kunstenaars en stellen de vraag wat voor effect deze inhaalslag heeft op de kwaliteit van museale aankopen.

ARTTABLE, AMSTERDAM ART & SEE ALL THIS

15.30 - 17.00 uur Een collectieve en toekomstbestendige cultuursector
Amsterdam Art Week, ArtTable Nederland en *See All This* bundelen hun krachten voor een inspirerend programma over collectiviteit, verduurzaming en de positie van vrouwen in kunstsector. Curator en programmamaker Rowan Stol voert twee panelgesprekken met oprichter van *See All This*, Nicole Ex, directeur Amsterdam Art Week, Martina Halsema en artistiek directeur Stroom Den Haag, Alexandra Landre. Tussen beide panelgesprekken vindt er een performance plaats.

16.05 - 16.15 uur Performance Carmen Schabracq | I turn my blood into milk for you
Een feministische performance over de dubbelzinnigheid van het geven van borstvoeding waarbij gebruik wordt gemaakt van keramische kannen en vazen.

MAANDAG 25 NOV AMSTERDAM 750 | TOEN

12.00 - 12.45 uur De verbeelde idealen van een handelsstad
In het kader van Amsterdams 750ste verjaardag gaat historicus Onno Warns in gesprek met senior conservator Ons' Lieve Heer op Solder, Hermine Pool en curator Museum Het Schip, Melle van Maanen over gewetensvrijheid in een cultureel en religieus diverse stad en de verbeelde idealen van de Amsterdamse School. Waarom zijn dit essentiële kenmerken van onze stad?
13.00 - 13.45 uur Meet the expert | Amsterdam 750: Toen
In samenwerking met de VHOK, spreekt historicus Onno Warns met verschillende PAN-deelnemers over toegepaste kunst uit de geschiedenis van Amsterdam.
Jacob J. Roosjen, Frides Laméris en Schulman lichten objecten toe die te zien zijn op de beurs.

AMSTERDAM MUSEUM
14.00 - 14.45 uur Piet van Eeghen: Stadsvisionair en Kunstverzamelaar van Amsterdam
Piet van Eeghen had een diepgewortelde liefde voor zijn stad. Hij speelde een cruciale rol bij de totstandkoming van het Vondelpark en het Prinsengracht-ziekenhuis, en was nauw betrokken bij de oprichting van musea. Tijdens dit gesprek zullen conservatoren Tom van der Molen en Maren de Wit ingaan op zijn collectie en invloed op Amsterdam.
15.00 - 15.45 uur De Erfenis van Louisa Willet-Holthuysen en Sophia Lopez Suasso: 125 Jaar Invloed op Amsterdam
Aan het einde van de 19e eeuw schonken twee opmerkelijke vrouwen, Louisa Willet-Holthuysen en Sophia Lopez Suasso-de Bruijn, hun verzamelingen en eigendommen aan de stad Amsterdam. Tijdens dit gesprek zullen conservatoren Dorine Maat en Thijs Boers ingaan op hun levens en hoe de perceptie van deze vrouwen is veranderd.

16.00 - 16.45 uur Stadsarchief Amsterdam | AI die Amsterdamse mensen
Van 1970 tot 1990 onderging Amsterdam ingrijpende veranderingen. Dankzij bekende fotografen zijn veel belangrijke momenten en ontwikkelingen vastgelegd en, via de jaarlijkse documentaire foto-opdrachten, bewaard in de fotocollectie van het Stadsarchief. Hoofd Presentaties, Sophie Tate, spreekt over de tentoonstelling 'AI die Amsterdamse mensen'.

17.00 - 17.45 uur De gevolgen van de nieuwe erfgoedwet voor de kunsthandel
Recent is er grootschalig onderzoek gedaan naar het beleid rond de bescherming van nationaal cultureel erfgoed. Bestuurssecretaris en Hoofd Juridische Zaken bij het Stedelijk Museum, Martha Visser, gaat in gesprek met voormalig lijsttrekker van D66, Alexander Pechtold, PhD bij Pressing Matter, Elsbeth Dekker, eigenaar bij Aronson Antiquairs, Robert Aronson en kunstverzamelaar en auteur van het boek *Art flipper*, Bert Kreuk, over welke gevolgen dit heeft voor de kunsthandel.

DINSDAG 26 NOV AMSTERDAM 750 | NU

12.00 - 12.45 uur DRIFT | Building a New Museum
Kunsthistoricus en oprichter van The Tittymag, Cathelijne Blok, gaat in gesprek met kunstenaar Lonneke Gordijn van DRIFT over het wereldwijde succes van haar en Ralph Nauta. Na ruim 15 jaar runnen ze een studio van 60 personen en opent volgend jaar het Drift Museum in Amsterdam in de Van Gendt Hallen.
13.00 - 13.45 uur Meet the expert | Amsterdam 750: Nu
In samenwerking met de VHOK, spreekt design-expert Jeroen Junte met verschillende PAN-deelnemers over het huidige kunstklimaat in Amsterdam. Enari Gallery, Galerie Fleur & Wouter en Galerie Fontana lichten objecten toe die te zien zijn op de beurs.

14.00 - 14.45 uur Amsterdam Time Machine & Het Rembrandthuis | Naar Rembrandts tijd
Hoofd Collectie & Educatie van Museum Het Rembandthuis, Epco Runia en impact developer van de Universiteit van Amsterdam, Boudewijn Koopmans, leiden u langs alle (verborgen) verhalen in museale collecties en archieven. Zij laten zien hoe digitale methoden zoals het verbinden van data en historische 3D visualisaties Rembrandts tijd nog meer tot leven kunnen brengen.
15.00 - 15.45 uur OSCAM | Speak Session
Directeur Marian Duff gaat in gesprek met curator Buro Stedelijk, Rita Ouédraogo, curator OSCAM, Noukhey Forster en kunstenaar en curator, Claudio Rittfeld, over het belang van positieve beeldvorming van Afrika, de kracht van de Afrikaanse kunstgemeenschap wereldwijd en de solotentoonstelling 'Motherhood' van Derrick Ofosu Boateng.
16.00 - 16.45 uur Oude Kerk Amsterdam | When Doubt Turns into Destiny
Directeur Mariette Dölle gaat in gesprek met kunstenaar Navid Nuur over zijn tentoonstelling 'When Doubt Turns into Destiny' en over het project *NN.XXX*. Navid Nuur werkt in en rond de Oude Kerk aan een serie van honderd stadsverzen, bestaande uit grondstoffen en mineralen uit verschillende delen van Amsterdam.

BUSINESS EVENING
17.00 - 17.45 uur Deloitte & Nxt Museum | The future of Art & Technology
In een paneldiscussie met oprichter Nxt Museum, Merel van Helsdingen, heden-daags kunsthistoricus Nina Knaack en senior manager Digital Assets & Web3 bij Deloitte, Jasper Verwaal, bespreekt partner Private Client Services bij Deloitte, Cindy van de Luijngaarden, de impact van innovatie en digitalisering op het kunstlandschap van de toekomst.
18:00 - 18.45 uur Art Fix | Lancering You Are Here Too met Philip Vermeulen
Hedendaags kunstplatform Art Fix gaat in gesprek met kunstenaar Philip Vermeulen over *experience art*, waarbij de focus ligt op de beleving van kunst. Tijdens deze talk lanceert Art Fix, opgericht door Yvette van Caldenborgh en Ingrid Heideman, ook een exclusieve *limited edition* van Philip Vermeulen.

WOENSDAG 27 NOV SURREAL SCIENCE

12.00 - 12.45 uur Erfgoed in gevaar: effectiviteit van erfgoedbescherming in tijden van internationaal conflict (ENG)
Na WOII is groots ingezet op internationale regelgeving die vernietiging en roof van erfgoed in oorlogstijd moest voorkomen. Partner bij Bergh Stoop & Sanders, Maarten Sanders, gaat in gesprek met oprichter van The Cultural Heritage at Risk Database, Will Korner, inspecteur bij Overheidsinformatie & Erfgoed, Diederik Smits en Roos Hoek van de afdeling Kunst & Antiekriminaliteit bij de politie over de effectiviteit van internationale regelgeving op het gebied van erfgoedbescherming.
13.00 - 13.45 uur Meet the expert | Surreal Science
In samenwerking met de VHOK, spreekt kunsthistoricus Ellen Hooghoudt met verschillende PAN-deelnemers over de wetenschappelijke kant van verschillende objecten. Inter-Antiquariaat Mefferdt & De Jonge, Mentink & Roest Antiquairs en Coppejans Gallery lichten objecten toe die te zien zijn op de beurs.

14.00 - 14.45 uur NICAS | Hoe herken je een echte Frans Hals?
Wie heeft wat gemaakt? Die vraag wordt tegenwoordig al lang niet meer beantwoord door alleen naar een kunstwerk te kijken. Het materiaal geeft houvast, en moderne technieken maken onderzoek daarnaar steeds beter mogelijk. Aan de hand van het werk van Frans Hals gaan professor vroegmoderne kunst bij de Universiteit van Gent, Anna Tummers en coördinator bij het NICAS, Benjamin Rous, in op de vraag welk werk van Frans Hals authentiek is, en welk een vervalsing.
15.00 - 15.45 uur Design Museum Den Bosch | Geo-engineering: design voor de planeet

Nu de ernstige gevolgen van klimaatverandering steeds duidelijker zichtbaar worden, snakken we naar een pasklare oplossing. In deze lezing verkent Tomas van den Heuvel, curator van de

tentoonstelling 'Design voor de planeet' in Design Museum Den Bosch, de omstrede culturele en politieke geschiedenis van het fenomeen *geo-engineering*.
16.00 - 16:45 uur Mauritshuis | A Peek at Potter: The restoration of De Stier (ENG)
De Stier van Paulus Potter ondergaat een volledige wetenschappelijke inspectie en restauratiebehandeling voor het oog van het publiek in het Mauritshuis. Schilderijenrestauratoren Abbie Vandivere en Jolijn Schilder delen hun inzichten over hoe Potter de compositie tijdens het schilderen heeft aangepast, en leggen uit welke stappen ze bij de restauratie ondernemen.
17.00 - 17.45 uur Teylers Museum | Kosmos
Conservator hedendaagse kunst van het Teylers Museum, Rieke Vos, vertelt over de tentoonstelling 'Kosmos'. 'Kosmos' gaat over onze veranderende relatie met de sterren en de onschatbare waarde van verbeeldingskracht bij grote (wetenschappelijke) vraagstukken, waarin kunst in dialoog gaat met wetenschappelijke objecten en de historische architectuur van Teylers Museum.

DONDERDAG 28 NOV ALLES IS KLEUR

11.15 - 11.45 uur De Kracht van een Muurschildering
Kunstenaar Jan van der Ploeg heeft honderden muurschilderingen over de hele wereld gemaakt. Zijn werk wordt geprezen om de strakke vormtaal en het spannende kleurgebruik, en wordt permanent tentoongesteld in musea zoals het Boijmans van Beuningen en het Kunstmuseum Den Haag. Kunsthistoricus en adviseur Margitte Verwoerd praat met Jan van der Ploeg over zijn werk en proces.
12.00 - 12.45 uur Five Colourful Histories (ENG)

Kassia St. Clair, auteur van *The Secret Lives of Colour*, verkent de geschiedenissen van vijf pigmenten, kleurstoffen en tinten. Ontdek de groene kleur die Charles Dickens bijna had kunnen doden voordat hij *A Tale of Two Cities* schreef; de schelpdiere die ons koninklijk paars gaven; en het kostbare blauw dat kunstenaars uit de Renaissance betoverde.
13.00 - 13.45 uur Meet the expert | Alles is Kleur
In samenwerking met de VHOK, spreekt kunsthistoricus Kati Wieg van Wieg Inventory Brokers met verschillende PAN-deelnemers over het thema Kleur. Rademakers Gallery, Dr. Lennart Booij en Mark Smit Kunsthandel lichten objecten toe die te zien zijn op de beurs.

TABLEAU MAGAZINE & DE INTERIEUR CLUB

14.00 - 14.45 uur De impact van kleur door de ogen van kunstenaars
Anne van der Zwaag, directeur van designbeurs OBJECT en kunstplatform BIG ART gaat in gesprek met kunstenaars Jan Kühlemeier en Tamar Frank over de rol van kleur in hun werk.

15.00 - 15.45 uur De magie van kleur en kunst in je Interieur
Oprichter van De Interieur Club, Mark Timo, gaat in gesprek met directeur van designbeurs OBJECT en kunstplatform BIG ART, Anne van der Zwaag, en interieurdesigners Linda Lagrand en Suzanne Loggere over de magie van kleur, kunst en interieur.

CODART TALKS

16.00 - 16.30 uur Maarten van Heemskerck's veranderende kleuren
De recente restauratie van *De heilige Lucas schildert de Madonna* uit het Frans Hals Museum heeft wederom Heemskerck's krachtige kleurgebruik aan het licht gebracht. Restauratoren Mireille te Marvelde en Jessica Roeters spreken over de kleuren van Maarten van Heemskerck.
16.45 - 17.15 uur Rembrandts Roze
Rembrandt staat bekend om zijn weergalozе gebruik van een gedempt kleurenpalet, gedomineerd door warme aardetinten en heldere hooglichten. Zo voeren zachtgeel, lichtblauw en felroze de boventoon in zijn vroegst bekende werk, een reeks verbeeldingen van de zintuigen die nu in Museum De Lakenhal te zien is. Conservator Janneke van Asperen spreekt over Rembrandts Roze.

17.30 - 18.00 uur Samuel van Hoogstraten en kleur
Samuel van Hoogstraten was een van Rembrandt's beste en bekendste leerlingen. Ook speelde kleur een belangrijke rol in het creëren van zijn optische illusies. Hij gebruikte onder andere 'Dordrechts rood', een kleur die veel terug te vinden is in het werk van Dordtse schilders. Senior conservator David de Witt spreekt over het kleurgebruik van Samuel van Hoogstraten.

VRIJDAG 29 NOV KUNST & WELZIJN

12.00 - 12.45 uur Al je zintuigen stimuleren met kunst
Zintuiglijk curator en art-director, Justine Kontou, deelt aan de hand van inspirerende voorbeelden hoe kunst en de omgeving geïntegreerd kunnen worden tot een harmonieuze plek, die bijdraagt aan welzijn. Tevens gaat zij in gesprek met creative director van SOM tales of perfume, Yves Dupuits, over de onmiskenbare kracht van geur.
13.00 - 13.45 uur Meet the expert | Kunst & Welzijn
In samenwerking met de VHOK, spreekt kunsthistoricus Ellen Hooghoudt met verschillende PAN-deelnemers over spiritualiteit en kunst. Snackers Antiques & Fine Art, Vandervan Oriental Art en Stone Gallery lichten objecten toe die te zien zijn op de beurs.
14.00 - 14.45 uur School of Life | Kunst als Therapie
Wat maakt kunst zo belangrijk en hoe draagt het bij aan ons welzijn? In deze lezing, gegeven door kunsthistoricus Dr. Timea Andrea Lelik, wordt de therapeutische waarde van kunst onderzocht.

De sessie laat zien hoe kunst kan troosten, uitdagen en inspireren, en zo meer bewustzijn en betekenis kan geven aan het dagelijks leven.
15.00 - 15.45 uur KWF | In Search of Stories
Onderzoeker Niels van Poecke van Amsterdam UMC vertelt over een project om patiënten in de laatste levensfase te ondersteunen door middel van het in aarraking komen met kunst. Het project biedt een narratief-esthetische ondersteuning voor betekenisgeving bij mensen met kanker.
16.00 - 16.45 uur VBCN | Kunst in het Ziekenhuis
Journalist Edo Dijksterhuis gaat in gesprek met hoofd Kunstzaken LUMC, Sandrine van Oort, kunstcoördinator van Rijnstate, Jeroen Glas, kunstadviseur van AVL, Esther Vossen en kunstenaar Erik Mattijssen over kunst in het ziekenhuis en de rol die het vervult voor bezoekers en patiënten.
17.00 - 17.45 uur Beautiful Distress | Kunst als hoop en zingeving
Tentoonstellingsmaker Ezra van der Schraaf en psychiater en oprichter van Beautiful Distress, Wilco Tuinebreijer, gaan in gesprek met kunstenaars Charlott Markus en Dodi Espinosa over een residentie van Beautiful Distress in een psychiatrisch ziekenhuis, en de ontwikkeling van tentoonstellingen waar aandacht wordt besteed aan mentale gezondheid.

ZATERDAG 30 NOV WANDERLUST

CULTOURA CAFÉ
11.30 - 12.00 uur Kunst aan de via Appia
Archeoloog en cultuurhistoricus Prof. dr. Eric Moormann neemt ons mee naar de klassieke kunst van de oudheid. Het doel van Grand Tour, de reis naar Zuid-Europa, die welgestelde jeugd geacht werd te ondernemen, werd gezien als deel van de opvoeding om te laven aan de cultuur en de beschaving.
12.15 - 13.00 uur Grote kunstenaars aan de Mediterrane kust
Hoofdconservator Van Gogh Museum, Edwin Becker, vertelt over de Côte d'Azur als betekenisvolle inspiratiebron voor vele kunstenaars van de twintigste eeuw. Verzadigde kleuren, het intense licht en diepe schaduw hebben grote invloed gehad op Chagall, Matisse en Picasso.

13.00 - 13.45 uur Meet the experts | Wanderlust
In samenwerking met de VHOK, spreekt Grand Tour-expert Robert Schreuder met verschillende PAN-deelnemers over het thema reizen. Ubbens Art, Zebregs&Röell en Contour Gallery lichten objecten toe die te zien zijn op de beurs.

VNK MEET THE SCHOLARS
14.00 - 14.45 uur De reislustige Maarten van Heemskerck
Maarten van Heemskerck was de eerste Noord-Nederlandse schilder die langere tijd in Rome verbleef. Terug in Haarlem

bleef de stad Rome zijn inspiratiebron. Naar aanleiding van de eerste overzichtstentoonstelling ooit over Maarten van Heemskerck in Haarlem en Alkmaar spreekt gastcurator Ilja Veldman, kunsthistoricus en Maarten van Heemskerck-expert.
15.00 - 15.25 uur Hedendaagse kunstbeurzen en de terugkeer van de Grand Tour
In het verleden was de Grand Tour, naar Italië in het bijzonder, een must voor de culturele vorming van de aristocratie. In deze lezing laat econoom en cultuursocioloog Olav Velthuis zien dat internationale kunstbeurzen tegenwoordig een soortgelijke rol spelen voor nieuwe mondiale elites. Maar waar de kunstreizen vroeger draaiden om smaak, is status nu van doorslaggevend belang.
15.30 - 15.55 uur Het verdwenen museum
In de 19de eeuw kon je in het Mauritshuis niet alleen schilderijen bewonderen, maar ook 10.000 andere objecten uit de hele wereld. Dit Koninklijk Kabinet van Zeldzaamheden bestaat niet meer, maar wordt nu tijdelijk nieuw leven ingeblazen. Conservator Sheila Reda spreekt over de tentoonstelling 'Het verdwenen museum'.
16.00 - 16.25 uur Op het spoor van de oude Egyptenaren: Kunstenaar Bramine Hubrecht
In 1905-06 maakte kunstenaar Bramine Hubrecht een reis naar Egypte. Ze trad letterlijk in de sporen van de oude Egyptenaren en bezocht vele archeologische sites. Conservator bij het Rijksmuseum, Anna Koldewij, spreekt over hoe Bramine Hubrecht zich door deze Egyptereis liet inspireren.

16.30 - 17.30 VNK x PAN Scriptieprijs
Gesteund door het PAN Educatie Fonds zal voor de derde keer de VNK x PAN Scriptieprijs worden uitgereikt. Genomineerden zullen een korte presentatie geven en daarna maakt de jury bekend wie de PAN Scriptieprijs 2023 heeft gewonnen.

ZONDAG 1 DEC TUSSEN KUNST EN KIDS

15.00 - 17.00 uur Museumboefjes | Boefje zoekt zijn vriendjes op PAN Amsterdam!
Kunsthistoricus en educator Sara Backer is de oprichter van Museumboefjes. Zij laat jonge kinderen door middel van speelkastjes kennismaken met kunst. Beleef en ontdek de Boefjeskastjes bij het Pop-up museum op PAN Podium, en speel verstopperij met Boefje op de beurs!